

Sosiaaliturvakomitean kokous 29.11.2021

Pankkisali/Teams

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kokouksen asialista

- 09:00 1. Kokouksen avaus ja ohjelma
2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
- 09:10 3. Työelämän ja työmarkkinoiden muutokset (Tuomo Alasoini)
- 09:25 4. Työ- ja asumisperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus
- 09:40 5. **KESKUSTELU I**
- 10:20 **TAUKO**
- 10:30 6. Omaishoito ja perhehoito
- 10:45 7. Nuoret ja osaamisen kehittäminen (Tiina Polo)
- 11:00 8. **KESKUSTELU II**
- 11:20 9. Kannanottoluonnoksen viimeinen kommenttikierros
- 11:40 10. Ongelmaraporttien julkaisu
- 11:50 11. Komitean työsuunnitelma ja muut asiat
- 12:00 12. Kokouksen päättäminen

Komitean jäsenet

Tarja Filatov
*Sosialidemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Riikka Slunga-Poutsalo
*Perussuomalaisten
eduskuntaryhmä*

Arto Satonen
*Kokoomuksen
eduskuntaryhmä*

Katri Kulmuni
*Keskustan
eduskuntaryhmä*

Bella Forsgrén
*Vihreä
eduskuntaryhmä*

Anna Kontula
*Vasemmistoliiton
eduskuntaryhmä*

Anders Norrback
*Ruotsalainen
eduskuntaryhmä*

Sari Essayah
*Kristillisdemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Harry Harkimo
*Liike Nyt
-eduskuntaryhmä*

Pysyvät asiantuntijat 1/2

Eveliina Pöyhönen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Ulla Hämäläinen
valtiovarainministeriö

Kimmo Ruth
työ- ja elinkeinoministeriö

Virpi Hiltunen
*opetus- ja
kulttuuriministeriö*

Susanna Siitonen
oikeusministeriö

Tommi Laanti
ympäristöministeriö

Outi Antila
Kansaneläkelaitos

Antti Koivula
Työterveyslaitos

Heikki Hiilamo
*Terveysten ja
hyvinvoinnin laitos*

Mikko Kautto
*Eläketurvakeskus
ETK*

Pysyvät asiantuntijat 2/2

Ilkka Oksala
*Elinkeinoelämän
keskusliitto EK*

Anna Kukka
*Kunta- ja
hyvinvointialueyönantajat
KT*

Janne Makkula
Suomen Yrittäjät SY

Pirjo Väänänen
*Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry*

Minna Ahtiainen
STTK ry

Katarina Murto
Akava ry

Hanna Tainio
Suomen Kuntaliitto

Eija Koivuranta
*SOSTE Suomen
Sosiaali ja terveys ry*

Eero Löytömäki
*Suomen nuorisovalan
kattojärjestö Allianssi ry*

Sari Kokko
Vammaisfoorumi ry

Puheenjohtajisto

Pasi Moisio
puheenjohtaja

Kirsi Varhila
1. varapuheenjohtaja

Heli Backman
2. varapuheenjohtaja

Liisa Siika-aho
3. varapuheenjohtaja

Marjaana Maisonlahti
*työllisyyden ja
osaamisen jaosto*

Raimo Antila
*työ- ja
toimintakykyjaosto*

Mikko Horko
asumisen jaosto

Essi Rentola
*tutkimus- ja
arviointijaosto*

Jaana Rissanen
hallintojaosto

Sihteerit ja viestintä

Asiantuntijasihteerit:

Milja Tiainen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Marko Leimio
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Susanna Rahkonen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Maarit Lassander
Valtioneuvoston kanslia

Tekninen sihteeri:

Mirva Hyötylä
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Asiantuntija:

Laura Honkonen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Viestintä:

Tuulia Nieminen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Työelämän ja työmarkkinoiden muutokset

Tutkimusprofessori Tuomo Alasoini, TTL

Työryhmässä mukana: Matti Joensuu, Pirjo Juvonen-Posti,
Noora Järnefelt, Pauliina Toivio, Aart-Jan Riekhoff ja Jarno
Turunen

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Selvityksen tavoite

- Tuottaa noin 20-sivuinen tilastollista tietoa hyödyntävä katsaus viimeisen 20-30 vuoden aikana työelämässä ja työmarkkinoilla tapahtuneesta muutoksesta.
- Ennakoida myös sitä, kuinka muutokset jatkuvat 2020-luvulla.
- Keskiössä ovat muutokset, joilla on yhteys sosiaaliturvaan.

Raportin suunniteltu rakenne

- Tiivistelmä
- Johdanto
- Teemat
 - Työllisyys ja työttömyys
 - Ammatti- ja koulutusrakenne
 - Työurien ja -suhteiden vakaus ja epävakaus
 - Työ- ja toimintakyky ja työhyvinvointi
- Yhteenveto ja johtopäätökset

Johdannon suunniteltu sisältö

- Selvityksen tavoite
- Valittujen teemojen perustelut
- Tarkastelun näkökulmat
 - Kestävyys
 - Tehokkuus
 - Reiluus ja tasa-arvoisuus
- Selvityksen rakenne

Teemojen suunniteltu sisältö

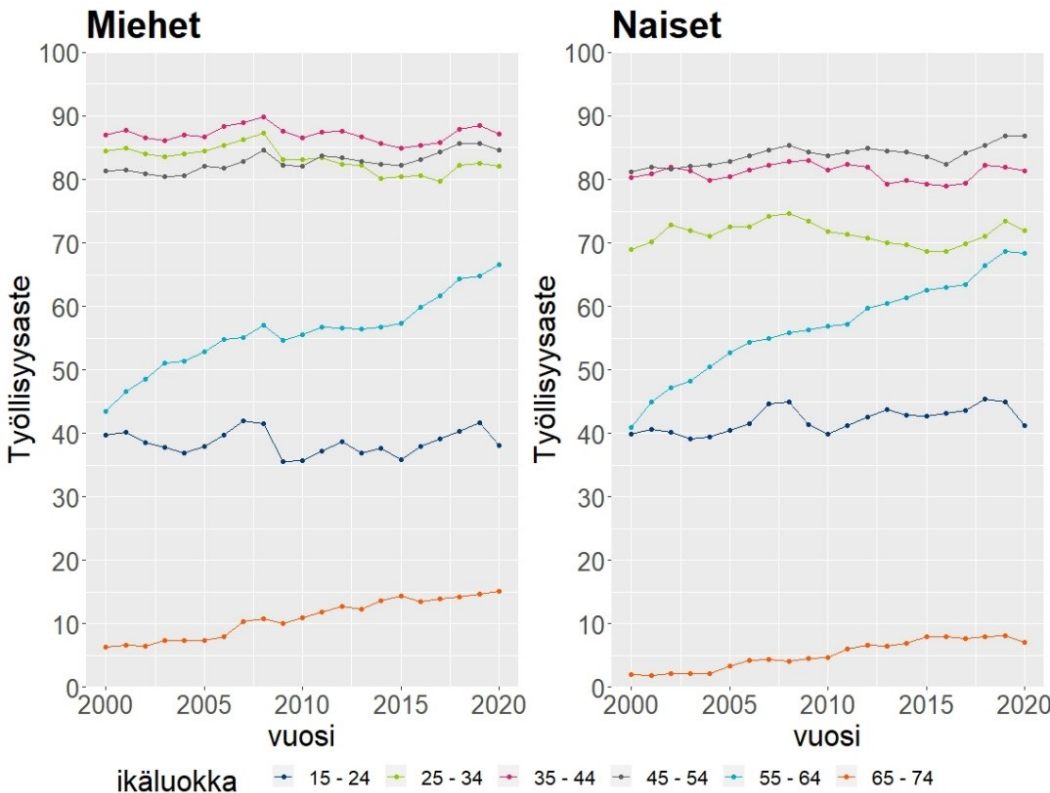
- Määrällinen kehitys
- Miehet vs. naiset
- Laadulliset muutokset
- Mikä vaikuttanut kehitykseen?
- Miten kehitys jatkuu 2020-luvulla?
- Vaikutukset sosiaaliturvaan
- Mahdollisia muita näkökohtia?

Joitain havaintoja muutoksista

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

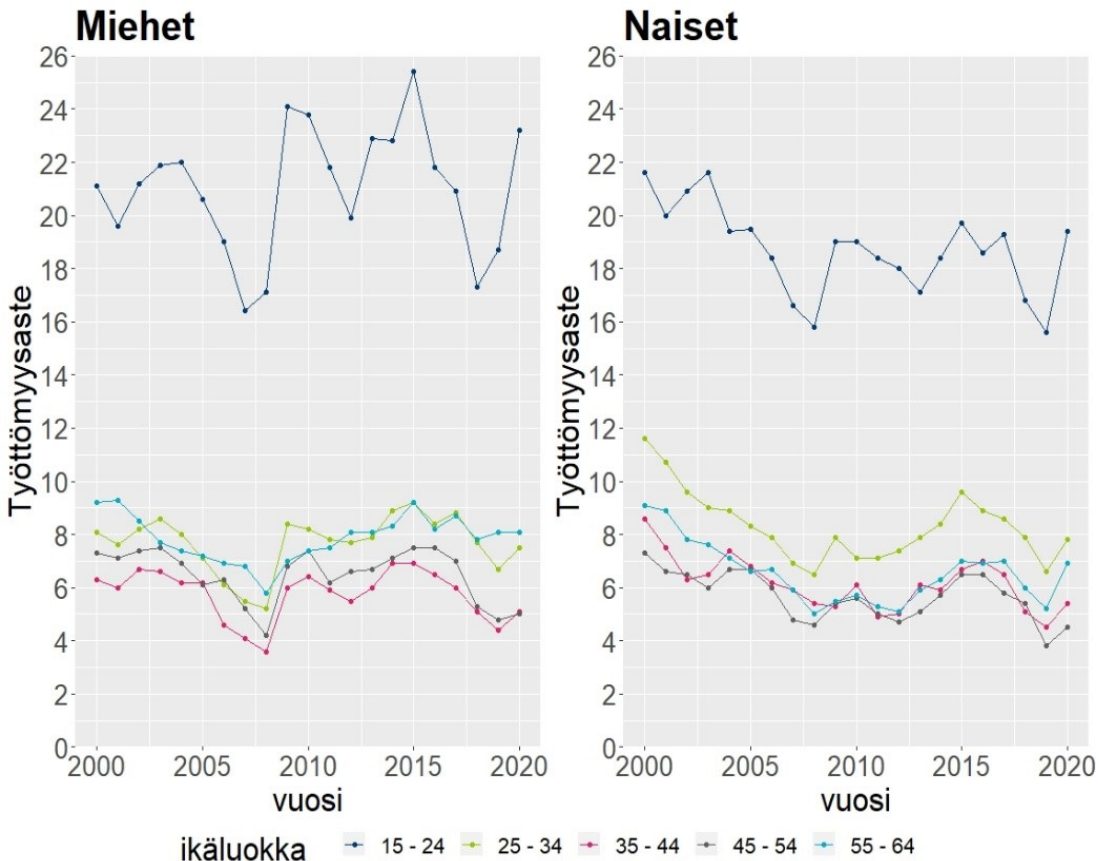
VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Työllisyys

- 15-24-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysaste on vaihdellut 35-45 %:n välillä päätyen hienoiseen laskuun 2020.
- 25-34-vuotiaiden miesten työllisyysaste on laskenut noin viisi prosenttiyksikköä (85 % -> 80 %) 20 vuodessa. Naisilla työllisyysaste on matalampi, mutta kasvanut (69 % -> 73 %).
- 35-44-vuotiaiden miesten työllisyysaste on vaihdellut noin 87:n ja 90 %:n välillä. Naisten työllisyysaste vaihdellut 80 %:n molemmin puolin.
- 45-54-vuotiaiden työllisyysaste on noussut noin 80:stä aina 86 %:n tasolle.
- 55-64-vuotiaiden työllisyysaste on kasvanut 20 vuoden aikana kaikkein eniten: miehillä 45:stä noin 67 %:iin ja naisilla 40:stä noin 68 %:n tasolle.
- 65-74-vuotiaiden työllisyysaste on kasvanut sekä miehillä (6 % -> 15 %) että naisilla (2 % -> 7 %).

Työttömyys

- 15-24-vuotiaiden naisten ja miesten työttömyysaste on eri ikäluokista korkein. Työttömyysaste on vaihdellut 16:n ja 25 %:n välillä päätyen hienoiseen laskuun 2020. Naisten työttömyysaste on jäänyt hieman miehiä alemmas.
- 25-34-vuotiaiden miesten työttömyysaste on vaihdellut 20 vuodessa paljon 5:n ja 9 %:n välillä, päätyen noin 8 %:n tasolle 2020. Naisten työttömyysaste on pudonnut 12:sta noin 8 %:n tasolle.
- 35-44-vuotiaiden miesten työttömyysaste on 20 vuoden aikana vaihdellut noin 3:n ja 7 %:n välillä päätyen 5 %:n tasolle vuonna 2020. Naisten työttömyysaste vaihdellut 4:n ja 9 %:n välillä päätyen noin 5 %:n tasolle 2020.
- 45-54-vuotiaiden työttömyysaste on vaihdellut 20 vuoden aikana noin 4:n ja 8 %:n välillä. Molempien kohdalla työttömyysaste on laskenut vuodesta 2015 vuoteen 2019 ja kääntynyt hienoiseen nousuun 2020.
- 55-64-vuotiaiden työttömyysaste on vaihdellut 20 vuoden aikana noin 5:n ja 9 %:n välillä. Naisten työttömyysaste on päätynyt noin yhden prosenttiyksikön miehiä matalammalle, noin 7 %:n tasolle.

Ammatti- ja koulutusrakenne

- **Koko palkansaajakunta:** työvoima on koko 2000-luvun kasvanut korkean osaamisen ammateissa sekä vähentynyt keskitason ja matalan osaamisen ammateissa
- **Yksityinen sektori:** 2010-luvulla työvoiman väheneminen on alkanut kohdistua ainoastaan keskitason osaamisen ammatteihin
- **Julkinen sektori:** työvoima on kasvanut korkean ja keskitason osaamisen ammateissa sekä vähentynyt matalan osaamisen ammateissa
- **Miehet:** työvoima on 2010-luvulla kasvanut eniten korkeimman ja matalimman osaamisen ammateissa sekä vähentynyt keskitason osaamisen ammateissa
- **Naiset:** työvoima on 2010-luvulla kasvanut eniten korkean osaamisen ammateissa ja vähentynyt matalimman osaamisen ammateissa

Epätyypillinen työ

- **Ei merkkejä, että kokoaikaiset toistaiseksi voimassa olevat työsuhteet olisivat vähenemässä Suomessa**
- **Osa-aikatyö:** Suomessa kansainvälisesti verraten vähäistä (miehet ~8 %, naiset ~17 % työllisistä). Yleisempää naisilla, yleistynyt hitaasti, noin puolet haluaisi lisää työtunteja.
- **Määräaikainen työ:** Osuus vakaa: noin 10 % työllisistä miehistä ja 15 % naisista. Suurin osa haluaisi pysyvän (toistaiseksi voimassa olevan) työn.
- **Itsensätyöllistäjät (ilman työntekijöitä):** Yleistynyt hieman viime vuosina, mutta edelleen melko vähäistä (~8 % työllisistä). Alustatyö pääasiallisena tulonlähteenä on hyvin harvinaista.
- **Useampi kuin yksi työ:** Arviolta 6-8 prosentilla työllisistä on useampi työ, osuus on ollut kasvamaan päin. Toimeentulon vaikeudet eivät ole läheskään aina syy useamman työn tekemiseen.
- **Epätyypillinen työ voi olla hyvä vaihtoehto työntekijän kannalta tietyissä tilanteissa,** kuten osa-aikatyö pikkulapsivaiheessa tai eläkkeen rinnalla tai määräaikainen työ opiskelijalle
- **Joidenkin kohdalla on kuitenkin riski jäädä pysyvästi tai pitkäksi aikaa epätyypillisiin töihin.** Vaikka työvoiman yleisempää ”prekarisoitumista” ei ole nähtävissä, epätyypillisissä töissä olevilla on suurentunut riski jäädä vaille työhön liittyvää koulutusta ja urakehitystä. Lisäksi heillä on suurentunut työttömyyden ja työkyvyttömyyden riski.

Työurien ja -suhteiden vakaus

- Työuran vakaus määriteltynä vakaaksi **työllisyydeksi** yksilötasolla: Ei muutoksia vakaudessa 2000-luvulla.
- Työuran vakaus määriteltynä työskentelyksi **samalle työnantajalle**: Tällaisten työsuhteiden pituus on lyhentynyt, erityisesti nuoremmat ikäluokat vaihtavat työpaikkaa aikaisempaa useammin, etenkin nuoret naiset.
- **Työsuhteen kesto ja palkkakehitys**: pitkä työsuhde ei tarkoita nousevaa palkkakehitystä yhtä usein kuin ennen, nouseva palkkakehitys liittyy enenevässä määrin työpaikan vaihtoon.
- Erityisesti **korkeasti koulutetut miehet** hyötyvät palkassa työpaikan vaihdosta.
- **Naisten ammatillisen liikkuvuuden ja palkkakehityksen esteitä Suomessa**:
 - Naisilla edelleen suurempi vastuu (informaalista) hoivasta.
 - Voimakas ammatillinen lohkoutuminen, yksi Euroopan voimakkaimmista.
 - Työuran katkot ja ammatillinen lohkoutuminen limittyvät toisiinsa.

Työurien pituuden kehitys

- **Työurat ovat pidentyneet 2000-2020**
 - Työllisen ajan odotteella
 - Toteutuneen työuran pituudella (eläkkeelle siirryttäessä)
 - Eläkkelle siirtymisiän odotteella (joka on noussut)
- Työuria on pidentänyt **55-vuotiaiden ja sitä vanhempien kasvanut työllisyys**, tätä nuoremmilla työllisyys on pysynyt aiemmalla tasolla tai heikentynyt.
- Erityisesti vähintään 55-vuotiaiden **naisten työllisyys** on kasvanut; vähintään 55-vuotiaiden miesten työllisyys on kasvanut myös, mutta selvästi vähemmän.
- Työurat ovat pidentyneet etenkin julkisen sektorin palkansaajilla, jonkin verran yrittäjillä (ml. maatalousyrittäjät), mutta hyvin vähän yksityisen sektorin palkansaajilla.

Työ- ja toimintakyky ja työhyvinvointi

- Koettu työkyky -trendejä (terveys, sairaus ja jaksaminen sekä psykososiaaliset työolot)
 - Tilastokeskuksen työolotutkimus ja TEMin työolobarometri (kohdeväestö: koko palkansaajaväestö)
 - Kunta10-tutkimus, sairaalatutkimus ja Mitä Kuuluu -kysely (kohdeväestö: kunta-ala ja sote-työ)
 - Kykyviisari-kyselyaineisto (kohdeväestö: vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat)
- Työhyvinvointi
 - Tilastokeskuksen työolotutkimus ja TEKin työolobarometri
 - Kunta10-tutkimus, sairaalatutkimus ja Mitä Kuuluu -kysely
 - Mahdolliset muut palkkatyössä olevia koskevat aineistot

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Työ- ja asumisperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus

Essi Rentola, Tutkimus- ja arviointijaoston
puheenjohtaja, johtaja, STM

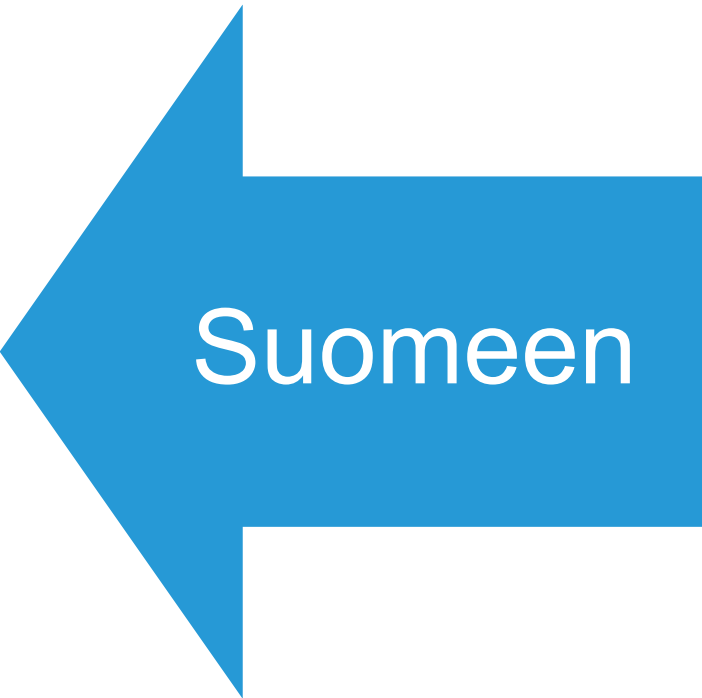
Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sisältö

- Suomen sosiaaliturvan kokonaisuus
- Työperusteinen sosiaaliturva ja liikkuvuus
- Asumisperusteinen sosiaaliturva ja liikkuvuus
- Kansainvälisestä lainsäädännöstä (EU-lainsäädäntö ja sosiaaliturvasopimukset)
- Liikkuvuuden tuomat haasteet sosiaaliturvaan
- Maahanmuutosta ja sosiaaliturvasta

Liikkuvuus lisääntyy ja monipuolistuu jatkuvasti

Suomeen

Suomesta

Suomen sosiaalitytva

Työperusteinen sosiaaliturva*

- **Työeläke**

- ☐ Suomeen tulo

- ☐ Kaikki työ Suomessa on lähtökohtaisesti työeläkevakuutettava, jos palkka vähintään € 61,37 kk

- ☐ Suomesta lähtö

- ☐ Suomessa kartutettu työeläke maksetaan kaikkialle maailmaan hakemuksesta

- **Työtapaturmavakuutus- ja ammattitautietuudet**

- ☐ Suomeen tulo

- ☐ Kaikki työ Suomessa on lähtökohtaisesti vakuutettava.
- ☐ Työantaja on velvollinen ottamaan vakuutuksen jos palkkasumma kaikille työntekijöille yli € 1300 vuodessa

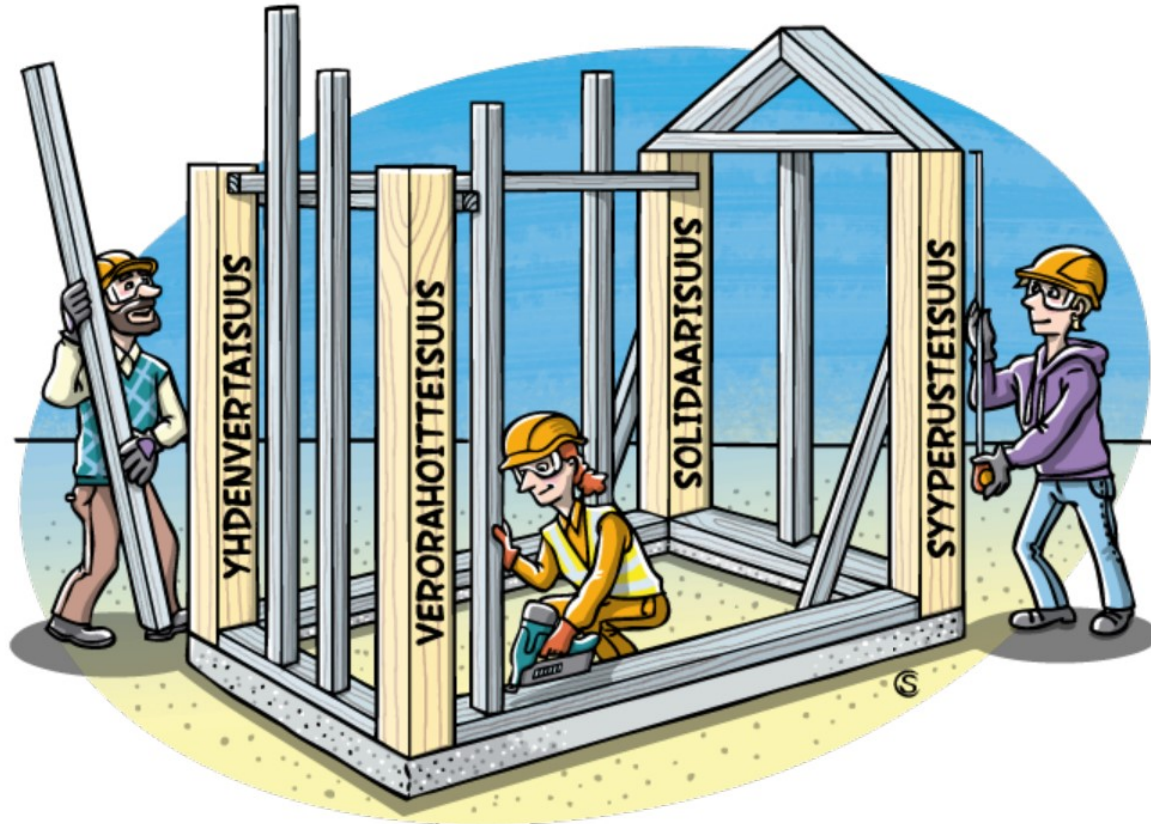
- ☐ Suomesta lähtö

- ☐ Suomessa sattuneen tapaturman tai ilmenneen ammattitaudin perusteella maksettavat etuudet maksetaan kaikkialle maailmaan

Asumisperusteinen sosiaaliturva rajat ylittävissä tilanteissa 2019

Suomalaisen hyvinvointivaltion rakenteet

Nopeammin sisään ja ulos

- Suomeen työhön tulevien osalta ei edellytä asumisen edellytysten täyttymistä, jos palkka vähintään €726,27 kk
- Suomesta lähtevien osalta tilapäinen oleskelu ulkomailla 6 kk *

*Ei koske EU-lainsäädännön soveltamistilanteita

Mitkä ovat asumisperusteisia etuuksia

- **Työskentelyedellytyksen täyttäminen riittää näiden etuuksien saamiseksi:**
- Sairausvakuutuksen etuudet (sairauspäiväraha, vanhempainpäivärahat, lääkekorvaukset, korvaukset yksityisen terveydenhuollon palveluista, tartuntatautipäiväraha, kuntoutus)
- Lapsilisä ja kotihoidontuki Suomessa mukana olevista lapsista
- Työttömyysturvan peruspäiväraha
- Kansaneläkkeen vakuutuskausi
- Julkisen terveydenhuollon palvelut
- **Edellyttää asumista:**
- Yleinen asumistuki

EU-lainsäädäntö yhteensovittaa maiden välillä liikkuvien henkilöiden oikeuksia laajasti

EU-lainsäädännössä säädetään laajasti sosiaaliturvaoikeuksista

Tapaturma ja
ammattitaudit

Tapaturmavakuutus-
laitokset (14 kpl)

Perhe-etuudet

Kela

Lainvalinta

Kela ja
Eläketurvakeskus
(ETK)

Eläkkeet

Kela, ETK ja
työeläkelaitokset (n. 30)

Perintä

Kaikki
laitokset

Sairaus

Kela
Julkinen terveyden
huolto

Työttömyysetuudet

Kela, TE-palvelut,
työttömyyskassat (n. 25),
Työllisyysrahasto

Sekalaiset

Kaikki laitokset

Horisontaaliset

Kaikki laitokset

Hallinnolliset

Kaikki laitokset

Suomen solmimat sosiaaliturvasopimukset

- Kanada
- Quebec
- USA
- Israel
- Chile
- Australia
- Kiina
- Intia
- Etelä-Korea
- Japani tulossa voimaan
- Ovat soveltamisalaltaan melko suppeita
- Pääosin vaikutukset koskevat eläkkeitä ja päällekkäisten eläkevakuutusmaksujen estämistä
- Uusimmissa (Kiina, Intia, Etelä-Korea, Japani) vain työeläkkeitä.

Suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän erityispiirteitä

Universaalit yksilölliset
oikeudet
Kattavat perusturvaetuudet

Digitaalisatio ilman face to
face kohtaamista

Verrattain pitkä
rahaetuksien maksaminen
ilman mahdollisuutta ja
velvollisuutta tukeen ja
palveluihin

Suomen sosiaaliturvan haasteet globaalissa digitaalisessa maailmassa

Miten turvata sosiaaliturvan rahoituksen kestävyys?

Miten voidaan seurata ihmisten oleskelua Suomessa?

Suomeen tulevien integroituminen työmarkkinoille

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

KESKUSTELU I

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kysymyksiä keskustelun tueksi

- Mitä asioita edellä esitellyistä kokonaisuuksista halutaan viedä välimietintöön?
- Mitä tutkimustulokset työelämän murroksesta tarkoittavat nykyjärjestelmän ongelmien korjaamisen kannalta?
- Entä vaihtoehtoisten sosiaaliturvan järjestämistapojen selvittämisen kannalta?
- Onko sosiaaliturvan arvopohja edelleen sama vai muuttunut rajat ylittävissä tilanteissa?
- Miten voidaan seurata, että tukea saava henkilö on Suomessa?
- Mikä sosiaaliturvassa on esteenä maahanmuuttajien integroitumiselle?
- Miten turvata rahoitus ja legitimizeetti liikkuvammassa maailmassa?

TAUKO 10 minuuttia

Omaishoito ja perhehoito

Marjaana Maisonlahti, Työllisyyden ja
osaamisen jaoston puheenjohtaja,
hallitusneuvos, STM

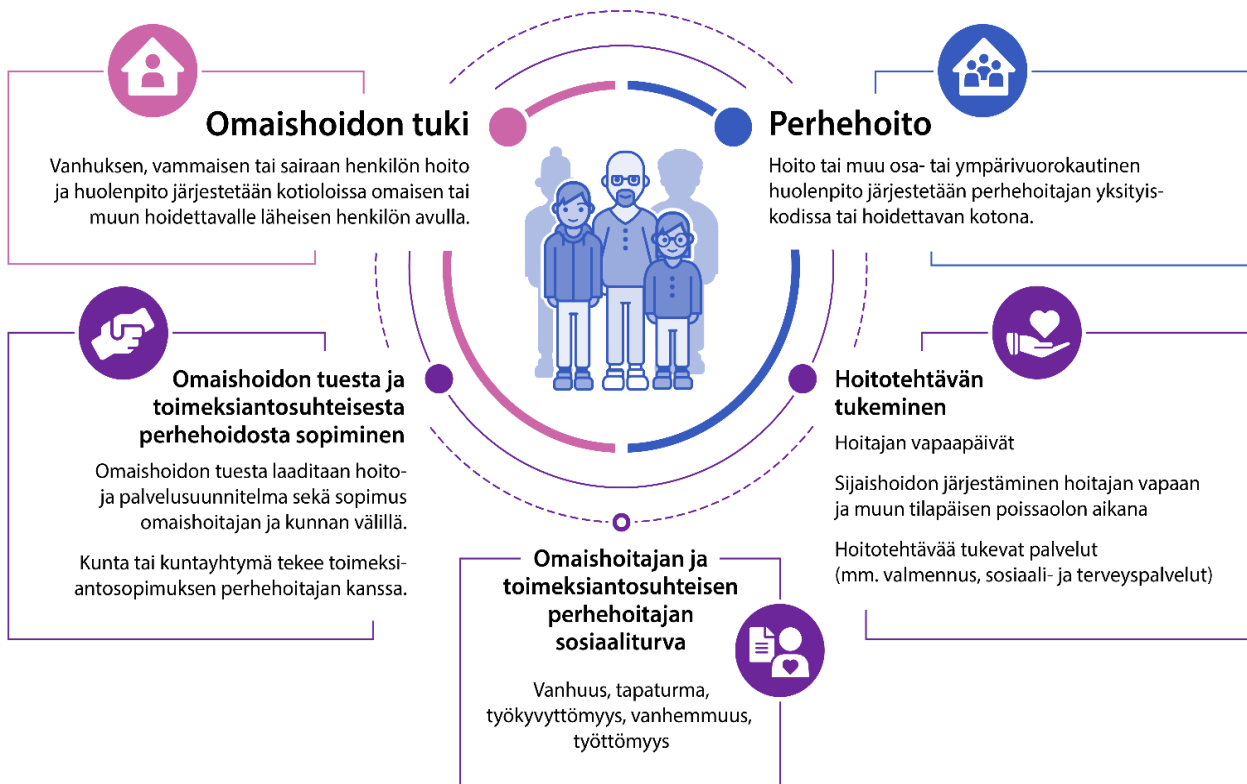
Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Komitean esittämien ongelmien kuvaus

Sosiaaliturva ei tunnista kaikkia työn ja tulojen muotoja eikä elämäntilanteita tai niiden yhdistelmiä ja on niiden suhteen usein epäjohdonmukainen, esimerkkiryhmänä omaishoitajat. Työssäkäyvien omaishoitajien aseman parantaminen. Sairauspäiväraahajärjestelmä ei huomioi ei-työllisten, kuten omaishoitajien, tilannetta riittävästi. Omaishoitajien osalta on tärkeää varmistaa etuuksien, palveluiden ja työnteon yhteensovittaminen niin, että läheisestään huolehtivan tulotaso on kohtuullinen, hoitotehtävän ja ansiotyön yhteensovittaminen onnistuu ja erilaiset siirtymät sujuvat joustavasti perustoimeentulon ollessa turvattu.

Omaishoidon tuki ja perhehoito hoivan saajan, sopimuskehikon ja hoivan tarjoajan näkökulmista tarkasteltuna

Omaishoidon tuki

- Omaishoidon tuki on kunnan **hoidettavalle henkilölle** myöntämä määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu.
- Omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.
- Omaishoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välillä on toimeksiantosopimus. Kyse ei ole työ- tai virkasuhteesta.

Omaishoitajan hoitotehtävän tukeminen

- Omaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, jonka suuruus riippuu hoidon sitovuudesta ja vaativuudesta. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa.
- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata. Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana.
- Omaishoitajalle on tarvittaessa järjestettävä valmennusta ja koulutusta hoitotehtävään, hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja.

Perhehoito

- Perhehoito on vaihtoehto laitoshoidolle.
- Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.
- Perhehoitoa on mahdollista antaa perhehoitajan kotona ja hoidettavan kotona osa- tai ympärivuorokautisesti.
- Kunta tai kuntayhtymä tekee aina toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. Kyse ei ole työ- tai virkasuhteesta.

Perhehoitotehtävän tukeminen

- Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, jonka määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa.
- Kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen sekä huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.
- Kunta tai kuntayhtymä vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta.

Omaishoitajan ja perhehoitajan sosiaaliturva 1/2

- Omaishoitaja ja perhehoitaja kuuluu julkisten alojen eläkelaissa tarkoitetun eläketurvan piiriin: työeläkekuntoutus, kuntoutusraha, työkyvyttömyyseläke, vanhuuseläke.
- Kunnan on vakuutettava omaishoitaja ja perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella.
- Omaishoidon palkkio ja perhehoidon palkkio lasketaan mukaan sairausvakuutuksen päivärahaetuuksien vuosituloon.
- Omaishoitajalle ja perhehoitajalle maksettavasta palkkiosta ei peritä työttömyysvakuutusmaksuja.

Omaishoitajan ja perhehoitajan sosiaaliturva 2/2

Työttömälle omaishoitajalle ja perhehoitajalle voidaan maksaa työttömyysetuuksia samoin edellytyksin kuin muillekin työttömille työnhakijoille.

- Kokoaikatyön hakeminen työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä
- Hoitotyössä työllistymisen pää- ja sivutoimisuuden arviointi
- Omaishoito ja perhehoito työttömyyspäivärahan työssäoloehdon tarkastelujakson pidennysperusteena
- Hoitopalkkio ja ansaintatarkoitus sovittelussa

Jatkotyö

- Jaosto tuottaa esityksen, jossa määritellään mikä on ratkaistava ongelma ja mikä on sen ratkaisun tavoite sekä peruslinjaukset, joiden pohjalta ratkaisuja lähdetään etsimään.

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Nuoret ja osaamisen kehittäminen

Tiina Polo, Työllisyyden ja osaamisen jaoston
varapuheenjohtaja, opetusneuvos, OKM

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Komitean esittämien ongelmien kuvaus:

Järjestelmä koetaan monimutkaisena ja vaikeaselkoisena, erityisesti marginaalissa olevilla nuorilla on haasteita hakea etuuksia, joihin heillä on oikeus. Ongelmana on erityisesti se, että opiskeluaikaista toimeentuloa turvataan useammalla etuusjärjestelmällä ja useamman toimijan tekemänä. Opintotukilain mukainen opintotukijärjestelmä on erilaisten ikärajojen ja etuusosien muodostama sekava kokonaisuus. Nuorille suunnattujen palveluiden sijaan painotus on nyt liikaa sanktioissa, velvoitteissa ja vastikkeellisuudessa. Nuorten näkökulmasta erilaiset järjestelmien sisälle asetetut kannustimet voivat toimia järjestelmän yleistavoitteita vastaan.

Lähtökohtia

- Työllistymisen ja osallistumisen vaatimuksena on tunnistettu minimissään toisen asteen tutkinto kaikille.
- Vuonna 2021 voimaan tulleella oppivelvollisuuden laajentamisella varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen.
- Lisäksi tavoitteena on korkeakoulutettujen määrän nostaminen 50 prosenttiin nuorista aikuisista vuoteen 2030 mennessä.
- Nuoria pyritään kannustamaan koulutukseen muun muassa palvelujen ja etuusjärjestelmien avulla.

Nuorten keskeisiä etuuksia

VUONNA 2020, ALLE 30-VUOTIAAT SAAJAT. LÄHDE: KELA

	Saajat	Maksetut etuudet, euroa	Etuusmeno/kk, euroa	Maksetut etuudet, euroa/saaja
Opintotuki ¹	284 914	405 163 109	33 763 592	1 500,89
Kelan työttömyysturva ²	130 434	534 952 719	44 579 393	
Kuntoutusraha ³	22 461	149 369 248	12 447 437	6 650
Perustoimeentulo- tuki ⁴	141 428	430 130 720	35 844 227	3 041,34
Yleinen asumistuki ⁵	347 095	771 521 134	64 293 428	2 222,80

Opintotuki 1/2

- Opintotuki koostuu opintorahasta ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintorahan määrä vaihtelee opiskelijan iän ja asumismuodon mukaan. Opintolaina on markkinaehtoinen. Lisäksi maksullisessa asuntolassa asuvien asumista tuetaan asumislisällä.
- Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut voi saada osan lainasta takaisin (opintolainahyvitys tai opintolainavähennys).
- Toisella asteella opiskelevien matkoja tuetaan koulumatkatuella (voidaan maksaa matkalipun myyjälle, koulutuksen järjestäjälle tai opiskelijalle).
- Ateriakohtainen tuki korkea-asteella mahdollistaa edullisen ruokailun. Ateriatuki maksetaan ravintoloitsijalle aterian hinnan alentamiseksi.

Opintotuki 2/2

- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite opintotukitoimille on opiskeluajan toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että mahdollistetaan tasa-arvoiset edellytykset osaamistason parantamiseen tukemalla omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua.
- 2010-luvulla toteutettujen opintotukiuudistusten myötä opintotuen ehdot ovat muuttuneet tiukemmiksi, opintolainan käyttöön on lisätty huomattavia kannustimia ja opiskelijat ovat päässeet ympärivuotisen asumistukijärjestelmän piiriin.
- Hallituksen esityksessä (HE 214/2021 vp) ehdotetaan korotettavaksi opintotukeen vaikuttavia opiskelijan tulorajoja vuodelle 2022
- Valmistumassa olevat selvitykset (Kela, VTV)

Työttömyysetuus 1/2

- Oikeus työttömyysetuuteen alkaa pääsääntöisesti 18-vuotiaana
- Työttömyysetuutta saadakseen koulutusta vailla olevan alle 25-vuotiaan nuoren on haettava vuosittain vähintään kahta tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa syksyllä alkaviin opintoihin. Myös lukio-opintoihin hakeminen riittää.
- 18–24-vuotiaiden ikään perustuvan erilliskohtelun tavoitteena on edistää ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen hakemista ja sitä kautta myös nuorten myöhempää työllistymistä.
- Valmistumassa oleva VN-TEAS-hanke

Työttömyysetuus 2/2

- Työttömyysetuutta ei voida maksaa opiskelun tukemiseksi alle 25-vuotiaalle. Opiskelun tukemisen tarkoituksena ei ole ollut korvata opintotukijärjestelmää tai muita vastaavia opintojen aikaisia tukimuotoja.
- Työmarkkinatuen odotusaika asetetaan työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n mukaan henkilölle, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusajan pituus on 21 viikkoa.

Muita etuuksia

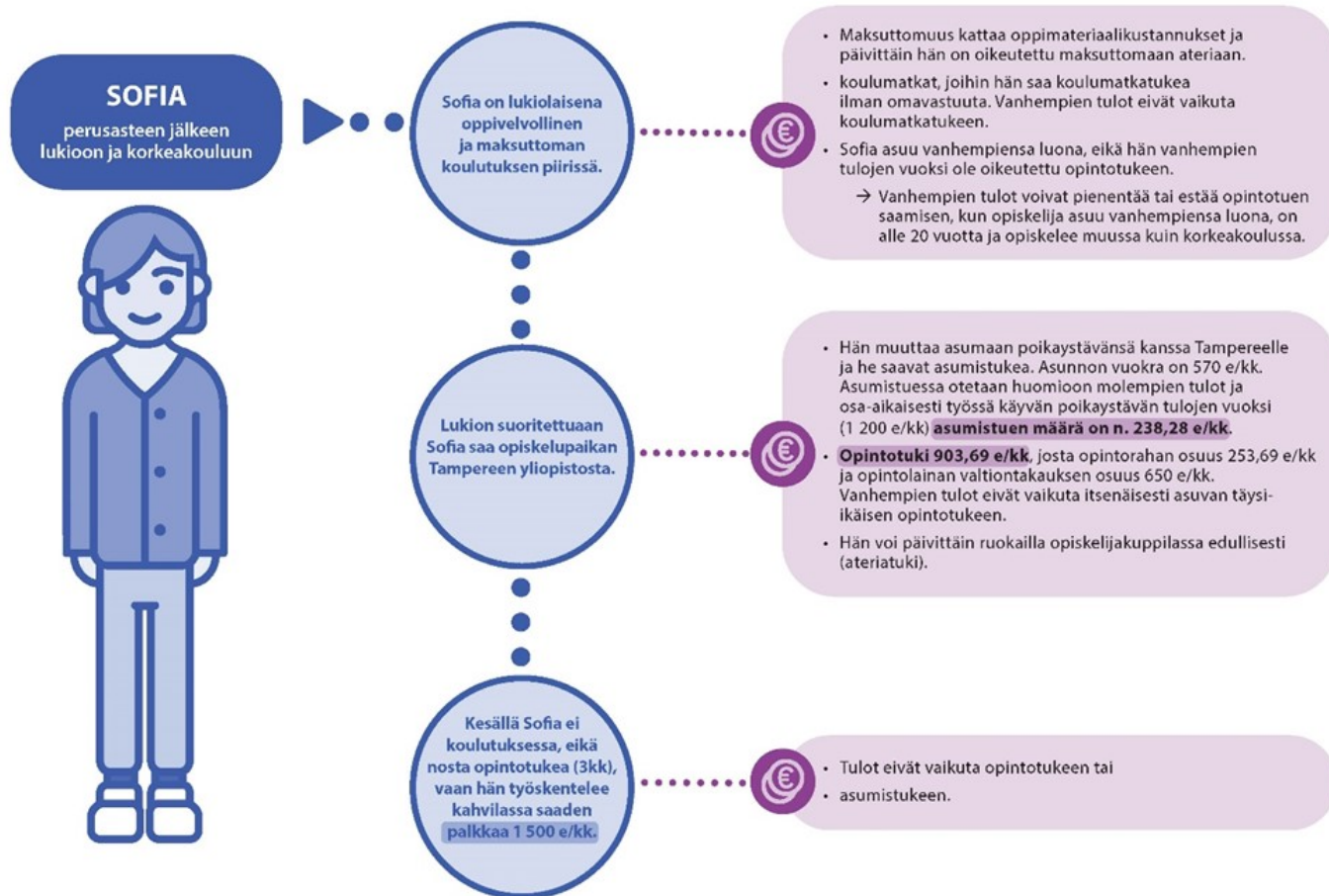
- Nuorten kuntoutusraha
- Asumistuki
 - Yleisellä asumistuella (sekä tietyissä tilanteissa opintotuen asumislisällä) tuetaan niin nuorten kuin muidenkin pienituloisten ruokakuntien asumista.
- Toimeentulotuki
 - Viimesijainen toimeentulotuki voi tulla kyseeseen, jos tulot ja varat eivät riitä kattamaan välttämättömiksi katsottuja menoja.
- Lisäksi vanhempainpäiväraha ja muut lasten hoitoon liittyvät etuudet, sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke voivat tulla kyseeseen niihin liittyvissä tilanteissa.

Nuorten tilanteiden esimerkkitapaukset

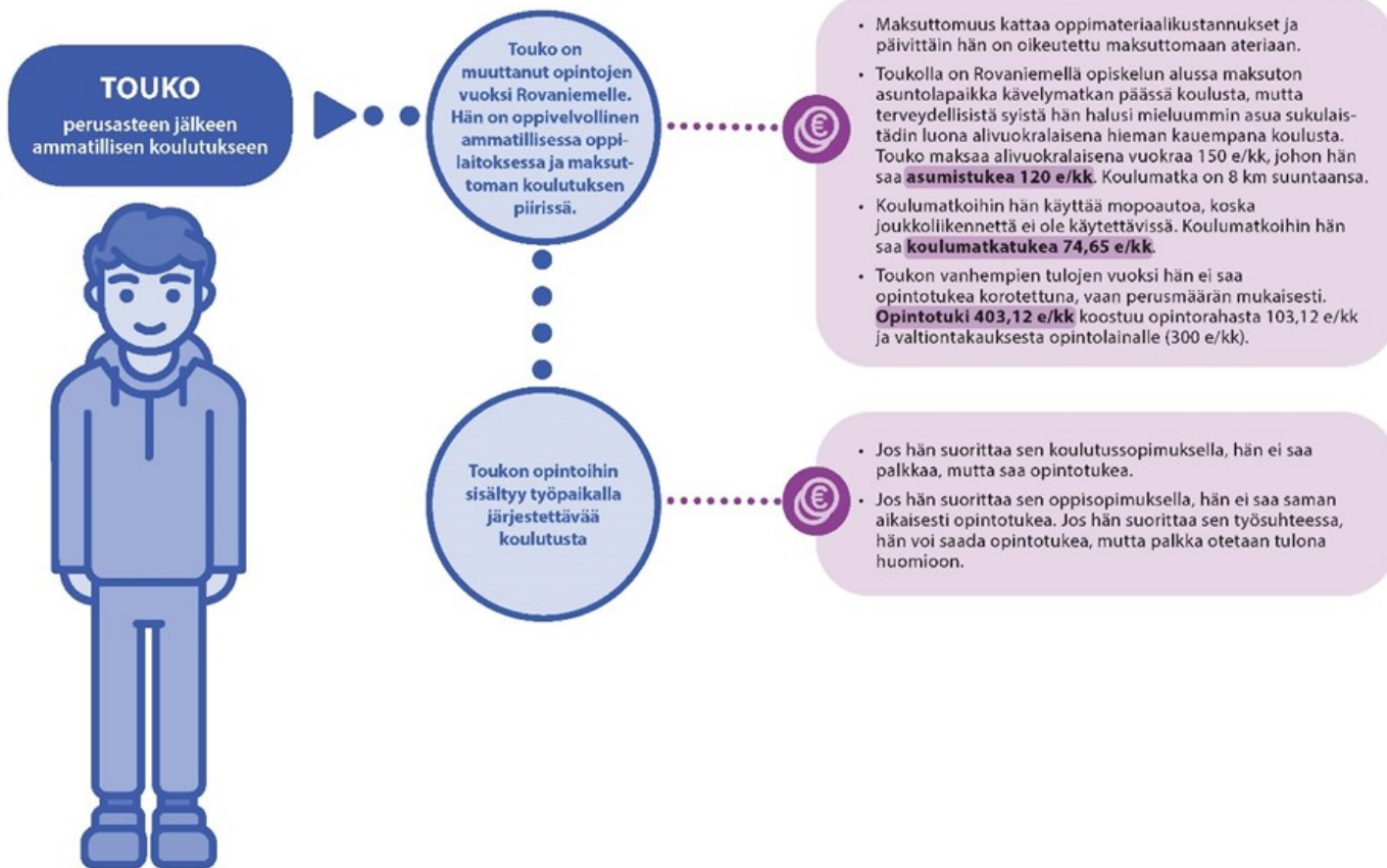
Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

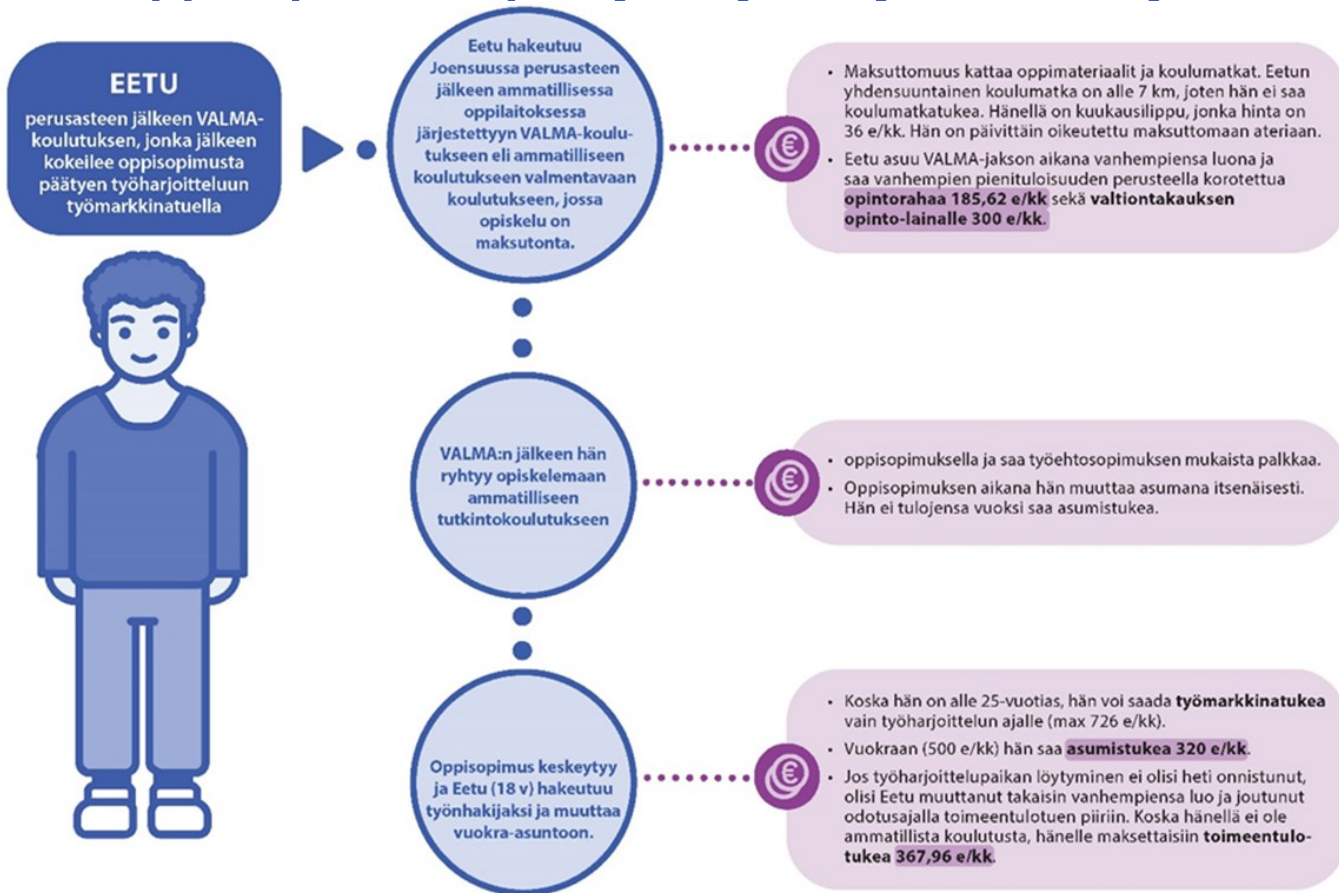
Sofia: perusasteen jälkeen lukioon ja korkeakouluun

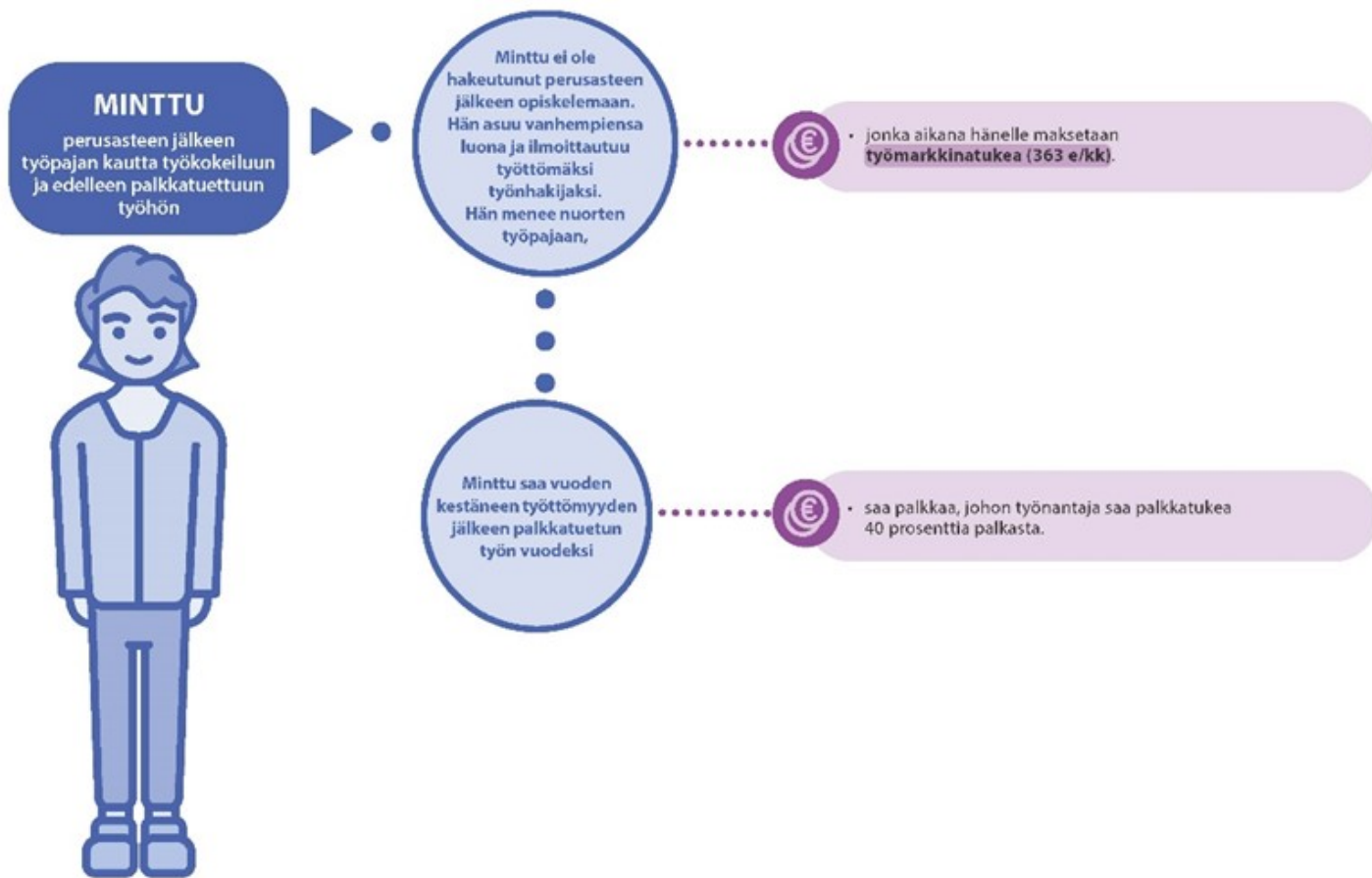
Touko: perusasteen jälkeen ammatilliseen koulutukseen

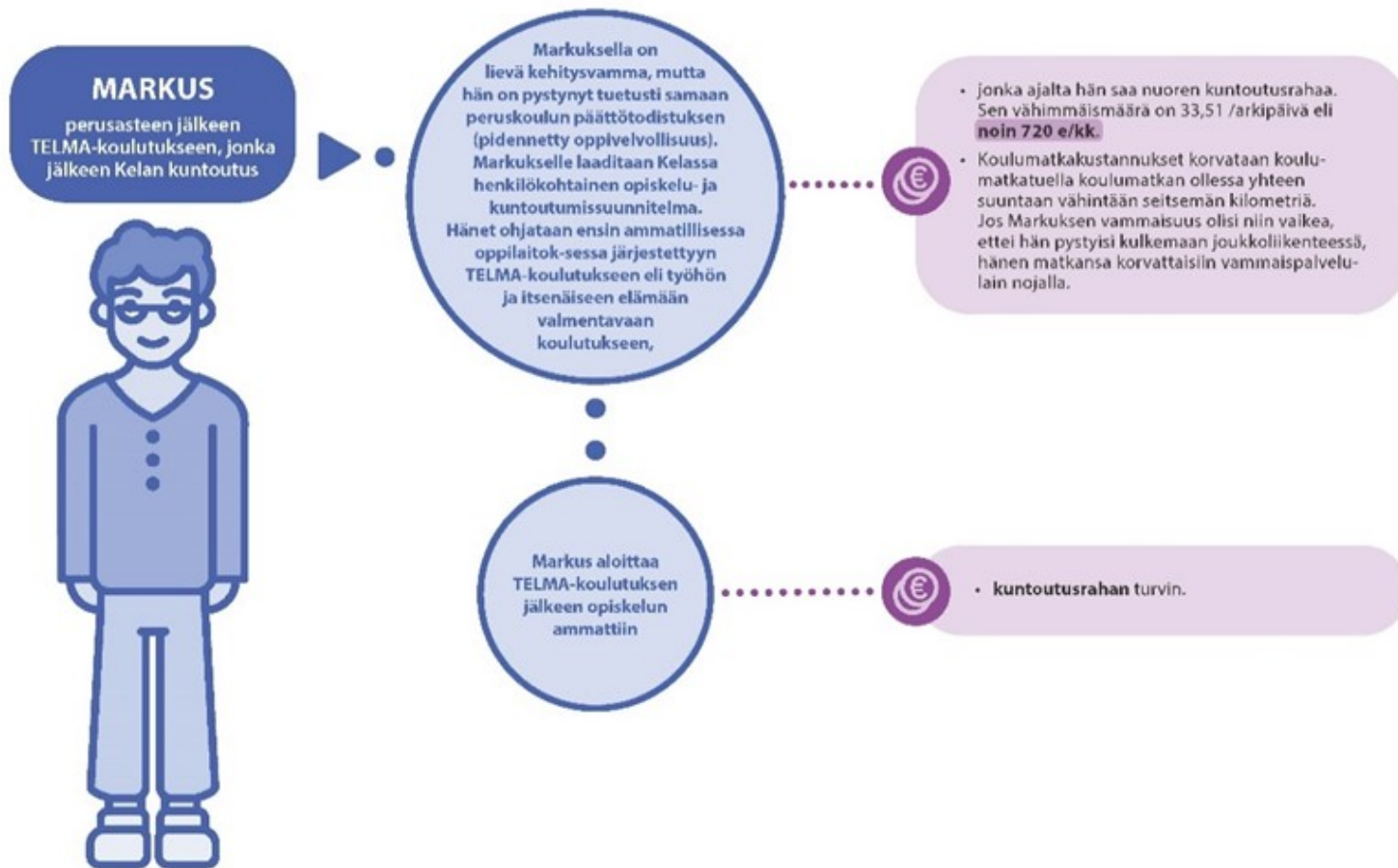
Eetu: perusasteen jälkeen VALMA-koulutukseen, jonka jälkeen kokeilee oppisopimusta päätyen työharjoitteluun työmarkkinatuella

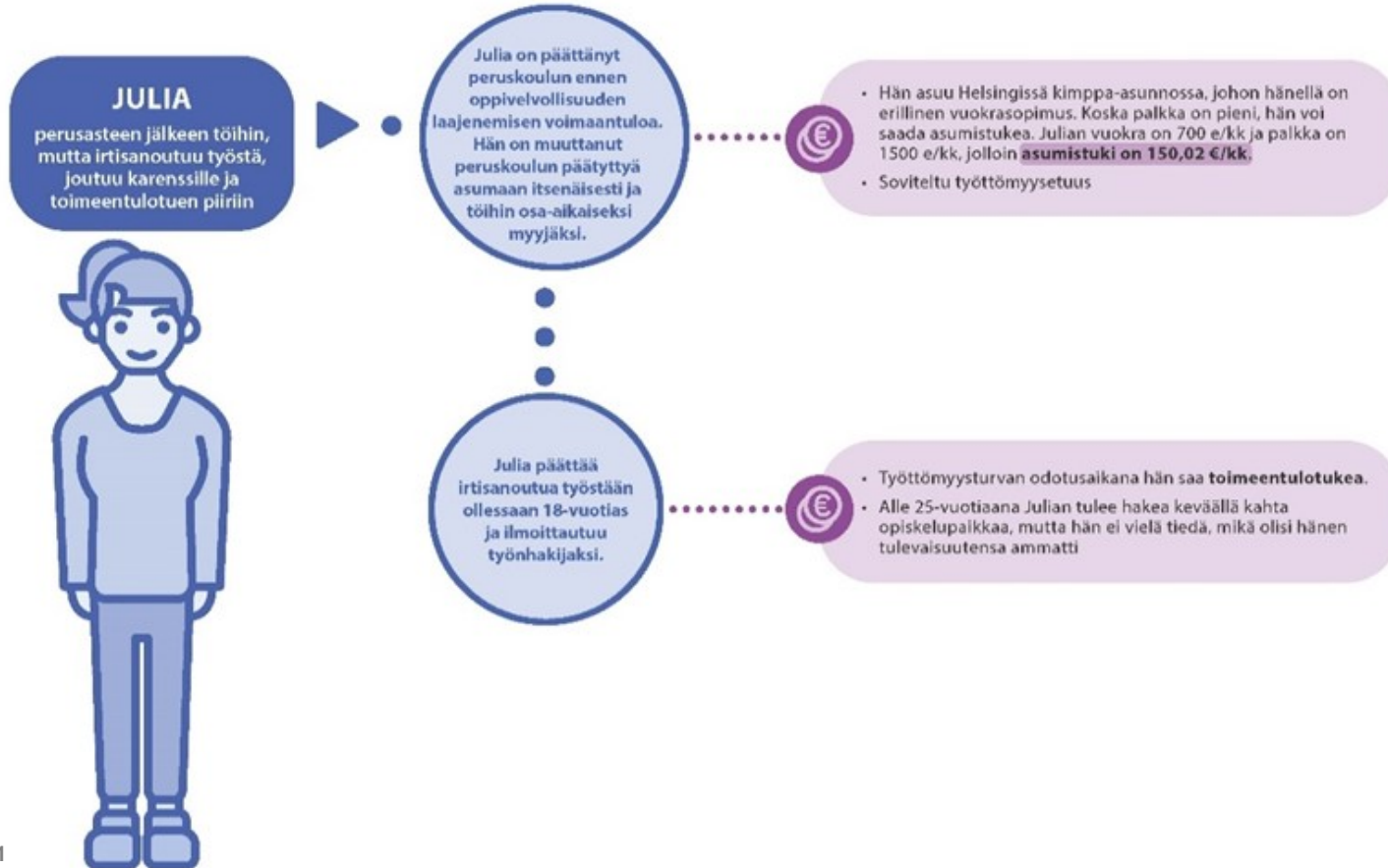
Minttu: perusasteen jälkeen työpajan kautta työkokeiluun ja edelleen palkkatuettuun työhön

Markus: perusasteen jälkeen TELMA-koulutukseen, jonka jälkeen Kelan kuntoutus

Julia: perusasteen jälkeen töihin, mutta irtisanoutuu työstä, joutuu karensille ja toimeentulotuen piiriin

Jatkotyö nuoret ja osaaminen

- Jaosto tuottaa esityksen, jossa määritellään mikä on ratkaistava ongelma ja mikä on sen ratkaisun tavoite sekä peruslinjaukset, joiden pohjalta ratkaisuja lähdetään etsimään.

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

KESKUSTELU II

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kysymykset keskustelun tueksi

- Mitä asioita edellä esitellyistä kokonaisuuksista halutaan viedä välimietintöön?
- Onko omais- tai perhehoitajana toimiminen edelleen osa hoitoa tarvitsevan palvelukokonaisuutta?
- Onko koulutus nuorelle jatkossakin ensisijainen tavoite, johon etuus- ja palvelujärjestelmä ohjaa?

Kannanottoluonnoksen viimeinen kommenttikierros

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kannanottoluonnoksen viimeiset muutokset

- 8.11. työkokouksessa sovitut muutokset, kommenttikierros oli sähköpostitse 12.-19.11.
- Ei sisällöllisiä muutoksia työkokouksen ja kommenttikierroksella olleeseen versioon nähden
- Tarkennus keltaisella sivu 24 (osio 4.1.), katso myös sivu 26 (osio 4.2.)
- Voivatko jaostot edetä 22.11. päivätyn luonnoksen pohjalta?

Ongelmaraporttien julkaisu

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ongelmaraporttien julkaisu:

- Jaostot ovat viimeistelleet ongelmaraportit
 - Sosiaaliturvan monimutkaisuus
 - Ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen
 - Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen
 - Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen
 - Sosiaaliturvan valinnat ja perusperiaatteet
- Jaostojen ja asiantuntijoiden iso ja merkittävä työ, antaa vankan tietopohjan uudistuksen etenemiselle
- Raportit julkaistaan tammikuussa 2022

Komitean työsuunnitelma ja muut asiat

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Komitean työsuunnitelma kevät 2022

Tammikuun kokous 31.1.

- Toimeenpano ja digitalisaatio (HA-jaosto), Tiedonhallinta ja tietosuoja (HA-jaosto), Kannanottoluonnoksen hyväksyminen

Helmikuun työkokous 14.2.

- Vaihtoehtoiset järjestämistavat (TA-jaosto)

Maaliskuun kokous 21.3.

- Työelämän murros, Elonkehä-tietokooste
- Muut sovittavat asiat

Huhtikuun työkokous 25.4.

Toukokuun kokous 23.5.

Kannanottojen asiakokonaisuuksien vastuutus jaostoille

Puheenjohtajisto ja sihteeristö tehnyt alustavan esityksen kannanottoluonnoksen ongelmakokonaisuuksien käsittelystä jaostoissa

Kannanottoluonnoksen ongelmakohdat on koottu osin isommiksi asiakokonaisuuksiksi, joiden jatkotyö on vastuutettu ja aikataulutettu yhdelle tai useammalle jaostolle

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 1/7

1.1 Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen pitkällä aikavälillä (kaikki jaostot)

- Odottaa välimietinnön linjauksia sosiaaliturvan pitkän aikavälin uudistamisen periaatteista ja rakenteista. Sosiaaliturvalainsäädännön pitkän aikavälin yhtenäistämisen selvittäminen seuraavalla eduskuntakaudella.

1.2 Tulokäsitteissä ja haku- ja maksuajankohdissa on (tarpeetonta) vaihtelua (HA-jaosto)

- Haku- ja maksuaikoja koskevaa selvittelyä on aloitettu. Tulokäsitteiden selvittäminen aloitettu.

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 2/7

1.3 Perhekäsitteessä ja läheissuhteiden huomioimisessa on vaihtelua / Lasten ja perheiden etuudet (HA-jaosto ja AS-jaosto)

- Perhekäsitteiden ja yleisen asumistuen ruokakuntakäsitteen selvittäminen. Vuoroasumisen toimenpidesuunnitelma valmisteilla.
- Lasten ja perheiden etuuksien kehittämistarpeista valmisteilla muistio. Lasten ja perheiden kokonaisuuden valmistelu on auki.

1.4 Toimeenpanon monimutkaisuus: Tieto ei kulje viranomaisten välillä / 1.5 Asiointipalvelut ovat hajanaisia / 1.6 Tietovarantojen ja analytiikan hyödyntämisen kysymykset (HA-jaosto)

- Sosiaaliturvan tiedonhallinnan sääntelyä koskeva muistio on tekeillä. Selvitetty tietosuojalainsäädännön reunaehdoja. HA-jaoston alainen toimeenpanon ja digitalisaation alatyöryhmä esittelee työnsä etenemistä tammikuussa komitealle.

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 3/7

2.1 Osittaisen työskentelyn tukeminen (työttömyysturva) (TO-jaosto)

2.2 Yrittäjyys ja sosiaaliturva (TO-jaosto)

2.3 Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja informaatioloukut (TO-, AS- ja TT-jaosto)

- Tulorekisterin mahdollisuudet informaatioloukkujen purkamisessa. Keskeiset etuudet ja tuet työttömyysturva, asumistuki, toimeentulotuki, myös työkyvyttömyys- ja kuntoutusetuudet.

2.4 Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (TO-jaosto)

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 4/7

2.5 Työkyvyttömyyden perusteella maksettavat etuudet ja osittainen työskentely (TT-jaosto)

- Hallituksen hankkeina valmistelussa työkyvyttömyyseläkkeen lineaarinen malli sekä osasairauspäivärahan ja osakuntoutusrahan kehittäminen
- Selvitys eri maiden työkyvyttömyysetuusjärjestelmien uudistuksista

3.1 Toimeentulotuki perusturvan täydentäjänä (AS-jaosto)

- Perusturvan ja vähimmäisturvan tasot, riittävyys ja suhde toisiinsa - mikä pitäisi olla pitkällä aikavälillä?
- Terveystuon huollon menojen vaikutus toimeentulotuen tarpeeseen

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 5/7

3.3 Asumismenot ja niiden korvaaminen asumistuilla ja toimeentulotuella (AS-jaosto)

- Asumistuen yksilöllistämisestä Kelan selvitys. Asuntopoliittinen selonteko. Toimeentulotuen asumismenojen korvauksen tapauskohtainen harkinta.

4.1 Palvelu- ja etuusjärjestelmien erot tarkoituksessa, tavoitteissa ja toimintalogiikassa (TT-jaosto)

- Järjestelmien perustellut erot välimietintöön

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 6/7

4.2 Palveluihin osallistuminen ei ole etuudensaajille motivoivaa /

3.2.Toimeentulotuki perusturvan sijasta (TO-, TT- ja AS-jaosto)

- "Tosiasiassa työkyvyttömien työttömien" kysymys, "ikuisen työmarkkinatuen" kysymys
- Työkyvyttömyysetuuksien, kuntoutusetuuksien, työmarkkinatuen ja toimeentulotuen suhde. Onko tarvetta etuuksien uudelleen määrittelylle?
- Mitä etuuksien tosiasiallisen velvoittavuuden lisääminen tarkoittaa?

Kannanottoluonnoksen asiakokonaisuuksien eteneminen komiteassa 7/7

4.3 Etuus- ja palvelupolun toimimattomuus yksilön kannalta (TO-, TT- ja AS-jaostot)

- Määritellään mitä etuuksia, palveluja ja henkilöryhmiä ongelma (erityisesti) koskee
- Vireillä olevat palvelujärjestelmien uudistukset huomioitava

5.1 Jatkuva oppiminen ja osaamisen kehittäminen (TO-jaosto)

- Käsittely 29.11. kokouksessa

Sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -selvitys (TA-jaosto)

- Perustulo, negatiivinen tulovero, perustili, perusturvaetuuksien yhdistäminen ("yksi perusturvaetus"), syyperusteinen järjestelmä...

Muut asiat

- Kokousmateriaalien liitteenä löytyy viimeistelty muistio sosiaalityön menoista ja rahoituksesta

Kokouksen päätös ja palaute kokouksen onnistumisesta

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET